



Պ. Դ. ԶԻՒՐԻՔՆԱՆ

ԱՐՑՈՒՆՔԻ ԶՈՋԸ

1911

ԿԱՐԻՆ

Տպարան «ՅԱՌԱՋ»

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ



1911
ՀԱՐԻՆ

8685
14.08.85

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

Առաջին հատվածի
համարը համապատասխան
է Գ. Գ. ՀԻՆԻՔԻՆԵՆ
Երևան

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՐՑՈՒՆՔԻ ԶՈՋԸ

1911
ՀԱՐԻՆ



ՄԱՅՐԻԿԻՍ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Առողջ ծնած, ցաւով սնած
Հէք որդիէդ ուղեալ քեզ,
Սուգ թախիծին, արցունք-լացին,
Մըմունջներուն աղեկէզ,

Պատգամն ահա՛ իմ այս գրքոյկ
Գալով այցի դամբանիդ,
Քեզ պիտ' բերէ աչերուս զոյգ
Արտասուքը թարմ վճիտ:

21 Դեկ. 910

Սգաւոր որդին

Պ. Գ. Ք.

Կարին

(Սան. վարժ.)



ՄԱՐԿՈՍԻԱՆ ԵՎԱՆԳԵԼԻՍ

Եւ ի խաչոյ վրայ զմեզ զպատիւ
դիմաւոր իմաստիցս
Սուրբ Խաչի մասին, որով իմաստ
հայտնի է զմեզ զպատիւ

Ինչպէս որ եւ իմաստ
դիմաւոր իմաստիցս
որով իմաստ հայտնի է զմեզ
Սուրբ Խաչի մասին

Սուրբ Խաչի մասին

Սուրբ Խաչի մասին

Սուրբ Խաչի մասին

Սուրբ Խաչի մասին

(Սուրբ Խաչի մասին)

ՄԱՐԿՈՍԻԱՆ ԵՎԱՆԳԵԼԻՍ

1

Ընտանեկան ջերմ բոյնին մէջ տաքուկ,
Կը վայելէինք մենք մեր գիրգ ու փափուկ,
Տիպար ծնողաց դուրգուրանքն ու սէր,
Եւ չեղաւ մէկը որ մեզի չըսէր.

«Թէ քաղաքին մէջ ոչ մի ընտանիք,
Մեզ պէս չէ բնաւ ուրախ, երջանիկ:»
Ու այսպէս հպարտ՝ մենք էինք մինակ,
Որ կեանք կ'անցնէինք զուարթ, շարունակ:

Ձմրան փոթորկոտ գիշերներուն սառ,
Տաքուկ սենեկին մէջը լուսավառ,
Իսկ ամառնային եղանակին տաք,
Աստղազարդ, կապոյտ, պայծառ երկնից տակ,

Բալթիկա ծովին հայրիկ ու մայրիկ,
Դուռ ու դրացի, քոյր ու աղբարիկ,
Սաղն ու ջութակ, սրինգն հովուական
Ու դալալները անմեղ մանկական,

Կ'նըթային օդում զերթ ծովուն ալիք,
Մերթ ցուրտ սղոխին, սիւքին խաղալիկ,
Ու վերջապէս մեր զուարթ ճըլուըլին,
Վաղ թէ անագան պիտ' դառնար լալիւն:

Ըստ պառաւական տխուր յանկերգին
Թէ «Ժպիտէն վերջ՝ կայ վիշտ դառնագին»:
Ու իրօք՝ չանցած երկար ժամանակ,
Եկան մեզ պատել վշտեր տխրունակ:

Սպիտակ ձմրան մի սառ առաւօտ,
Տեղի ունեցաւ այն դէպքը ցաւոտ,
Որ մեր մէկ քրոջ՝ դէմքը տակ քօղին,
Դեռ տասն ամսու հարս, յանձնեցինք հողին:

Այս էր առաջին, չար, դժբախտ արկած,
Որ մեր ջինջ դէմքեր դարձուց տխրամած,
Այն՝ պատահարէն, այն օրէն ի վեր,
Դարձաւ մեր բոյնը քարոլքանդ, աւեր:

Ու մեր երբեմնի շրթները ուրախ,
Ձայնել սկըսան հառաչանք ու ամխ,
Հեռացան խինդն ու զուարթ արտասուք,
Եկան մեզ պատել սև թախիծն ու սուգ:

Վշտոտ մայրիկիս շէտն արդէն բաւ էր,
Ծանելու մեր մէջ դառնաղէտ ցաւեր,
Ու մենք ակամայ քոյր, եղբայր բոլոր,
Կ'ընթանայինք լուռ իր շաւղէն մոլոր:

Բայց անմիջական սփոփել եկան
Ծանօթ, մտերիմ, ընկեր, ազգական,
Տալով փոքրերուս շաքար, քաղցըր միրգ,
Կամ շոայլելով մեզ զգուանքներ գիրգ:

Իսկ մայրըս նորէն անդուլ անդադար,
Ցաւոտ շէտերով բողոք կը կարդար,
Պառաւ մամերուն խօսքին հակառակ,
Որ նա բռնած էր ընթացք մ'անառակ:

«Հերիք է» լացը միշտ կը բերէ լաց,
Վայելքին հեռ է վիշտը զուգընթաց:»
Այս էր խրատը անոնց մշտական,
Վշտահար, թախծոտ մայրիկիս լալկան:

Իսկ նա ամեն օր տխուր հծծիւնով
Վիրաւոր սրտէն կ'ողբար վիշտը ծով,
Այսպէս սահեցաւ մէկ ամբողջ տարի,
Յուսով՝ թէ յաջորդն պիտ' լինի բարի:

Եւ երբ նոր գարնան մանուշակ ու վարդ
Ողջունեցին մեզ գեղ ժպտով զուարթ,
Դարձեալ մեզ բերին անոնց բոյրն ու հոտ
Աւելի կծու սլաքներ թունոտ:

Ու այս անգամ ալ մեր քոյրը երէց,
Ծաղիկ հասակում սև հողը գրկեց.
Մեր դառն ցաւին պատճառեց մեծ զարկ,
Թափել տալով մեզ արցունք աղի, բարկ:

Մի անգամ երբ որ հաստատեց իր բոյն
Մեր շէն օճախում արցունքը իր թոյն,
Ու հետզհետէ հիմերսւ վ հաստատ,
Վճռի սկրսաւ նա արդարադատ !,

Իրար ետեւէ ցրտաշունչ մանգաղ,
Հնձեց մեր տնէն ևս երկու դազաղ,
Ու նիստ ու կացէ զուրկ, խելակորոյս,
Մահուան կըսպասէր մայրս դառնայոյս:

Ալ մէկ կողմ թողած որդիք, ամուսին,
Կը խոկար, կ'ողբար քոյրերուս մասին.
Մնունդի փոխան՝ լաց-կոծը թափուր,
Ազի արցունքը իբրև անուշ ջուր,

Սենեակում քաշուած որպէս ձգնաւոր,
Մշտական սուգի ողբով ամեն օր,
Կ'օրօրուէր անվերջ, իբրև թէ այդպէս
Դարման պիտ' գտնէր վշտին աղեկէզ:

Իր կըօնական ըմբռնումը նեղ,
(Որ գաւառի մէջ կայ միշտ, ամեն տեղ),
Դարձուց զինք գիրի պատին սրբազան,
Եւ որը իրօք գերթ չէ այրի գազան,

Փճացուց կաղմը ամրակուռ, առոյգ,
Կազմելով անոր սրտում վառ խարոյկ,
Ու տարիներու ընթացքին արդէն,
Կմախք էր դարձած վշտէն ու տարտէն:

Ուր էին այն լոյս աչիւրը ծաւի,
Կեանքի վայելքին, տենջին ծաղաւի.
Ի՞նչ եղան նախկին իր յոյզն ու կորով,
Մայրական մաքուր իր սէրն ու զօրով:

Միթէ՞ ցամքած էր ինքնայատուկ, վէս,
Մեզ համար բաղխող սիրտը սիրակէզ,
Եւ անդիօք անվերջ, յաւիտենական,
Պիտի մնար նա ուրու մը լալկան:

Մարդ արարածէն բանական, խոհուն,
Առողջ հոգիէն մտքերով անհուն,
Խրտուիլակ յը լոկ, յի միտք անկըշիւ,
Կը մնար միայն ցնորքով արբշիւ:

Որ կցիլ տւաւ իր անուան արժան
«Արցունքի աղբիւր» մակդիրն անբաժան.
Մարգարիտն այսպէս ջրերում աղի,
Սև բախտին հանդէպ՝ ելած էր խաղի:

Նաւակով անկաղմ, ձեռներով տկար,
Խաբկանքով զեղուն. սին ու ալիկար,
Կը ճեղքէր անվերջ յուզուած ալիքներ,
Մինչև կոյս, չքնաղ մի աշխարհ՝ գտնէր,

Ուր վեհ բնութեան բարիքներն առատ,
Մարդկային վշտէն զերծ ու անարատ,
Կարծէր ողջունել մի չքնաղ եդեմ,
Ու ապրիլ յաւէտ հոն զուարթադէմ,

Կարելի՞ բան էր, կրնա՞ր նա արդեօք
Այդ թոյլ վիճակով թշուառ ու անոք,
Եւ մանաւանդ իր նաւակով խարխուլ,
Թէկուզ ջանք թափէր յարատե, սնդուլ,

Հասնիլ անվընաս վայրը երազուն,
Ուր որպէս Թօշնած տերև աղաղուն,
Շունչ, ոգի առնէր բարիքներէն կոյս,
Ու վերլստանար հաւատ, սէր ու յոյս:

Անյաջողութեան համար ես հաստատ,
Կըսպասէի սև օրուան յուսահատ,
Հաւատայի՞, որ լի արցունքով աղի,
Նաւը՝ զերծ մնար ջրէն կատաղի:

II

Կնքեցի ուխտ

Ըլլալ պանդուխտ,

Օտար երկրում տարազիր.

Մեկնեցայ ես

Հայրենիքէս,

Ուսանելու կարդ ու գիր:

Այս դառըն տխուր վիճակում ահա,
Թողով մայրիկիս, ճանապարհ ինկայ,
Պանդխտի ցուպը բռնած ձեռիս սեղմ,
Հրաժեշտ տալով ձայնով տխուր, մեղմ:

Մայրական անեղծ օրհնութեան փոխան
Անէծքները սև ինձ ընկեր եղան,

Նսեռէս թափուած արցունքները տաք,
Յորդեցին ճամբիս՝ առուակն ու գետակ,
Բայց ես անողորք, կամքով վճռական,
Քալեցի խրոխտ անյայտ ապագան.
Երազներով վառ, մտքերով տոկուն,
Գիշեր ու ցերեկ տքնելու անքուն:

III

Մինչ ես անդորր,
Այս կեանքը նոր,
Կողմունքի թևաբաց,
Եւ թէ հաղիւ
Գիշեր ու տիւ
Չէր թափէր արցունք թաց,
Օր մ'ալ յանկարծ,
Մի յեղակարծ
Խապար բերաւ ինձ գուժկան,
Որ ալ չկար
Իմ ցաւագար
Վշտոտ մայրս սիրական:

Նորէն սկըսան լարերը թրթռուն,
Մնջել, մրմնջել սրտիս ալեկոծ,

Ու դարձեալ եկան իմ հին օրերուն
Ընկերները վէս՝ հառաչանք, ողբ, կոծ:

IV

Ողբալու համար ծնած եմ արդէն,
Ճակատագիրս եղած է միշտ այդ,
Մանուկ հասակէս վշտահար դէս-դէն,
Թափառած եմ ես անվերջ, գայթ ի գայթ:

Ցաւով շաղխուած սրտէս երկաթէ
Մինչև այժմ իսկ արիւն կը կաթէ,
Եւ այսօր կուգայ հարուածը վերջին,
Պարզել ինձ նորէն խորքը ոչընչին:

Հայրենի երկրիս քանթուած օճախում,
Կեանքն ու սև մահը կ'ունենան բաղխում,
Ու մայրս ալ վշտոտ, հառաչներով էսուր,
Կ'ընդգրկէ անդարձ սև հողէն մէկ փուր,

Կարօտովս այրուած դժբախտ որդեկին՝
Որը վշտաբեկ օտար երկնից տակ,
Կը ժխտէ վայելքն այս փուռ, սին կեանքին
Համակուած վշտով, ցաւով անյատակ:



ՄԻՄՈՒՆՁ

(Վերջաբանի փոխառն)

Ո՞վ կարող է ըսել ազատ, մասն
Որ աշխարհում քար, աւեր,
Տառապանքէ սև վտէզ զատ,
Մի այլ կեանք կայ գերիվեր:

Սև վտերո՞ւ համապարփակ լարոյց զօսւա մ
Թանգարան մ'ենմ ճոխ, հարուստ,
Այրած սիւտըս սև կուրծքիս տակ
Խորշեր ունի ի ներքուստ,

Ուր մանկական թարմ շրջանէս, յա ալան մ
Աշխարհային խոր վէրքեր,
Արտաքնապէս թաքուն, անտես,
Դարձած իրար սերտ ընկեր,

Բոյն են դրած վայրում յարմար
Վստահելի, ապահով,
Ու արծարծած կրակն անմար
Կեանք կը վարեն բերկրանքով:

Մէկ հոգու դէմ հաղարներ կան,
Լուտանք՝ սիրոյ փոխարէն,
Հարուած՝ անմեղ սրտիս լալկան,
Մարտ կը մղեն անօրէն:

Որոնց անսիրտ, անազորոյն
Ընթացքին դէմ ապիրատ,
Խրտուիլակ մ'է դարձած տմոյն,
Սիրտըս մաքուր, անարատ:

* * *

Տանջանքի բով մէ աշխարհը համակ,
Ուր լուծըս շալկած՝ ես կորաքամակ,
Ջղաշնոտ քայլքով, ժպտով չարաշուք,
Կը տոկամ անվերջ վշտիս սրտմաշուք:

Վերջ



Հայկական լեզու, գրություն

Handwritten text (likely bleed-through from the reverse side):

Handwritten text (likely bleed-through from the reverse side):

«Մեջլիս» ամսիկի դր. ուղան

մկուղոքամու, արշիամու քմուղմ

Սկզբնական համայնական խորհրդի անդամ

[illegible]

Այսպիսով սխալմամբ չհանդիսացնեմք

...

Մեր ժողովրդի անկողնից հանդիսանում է իր ժողովրդին:

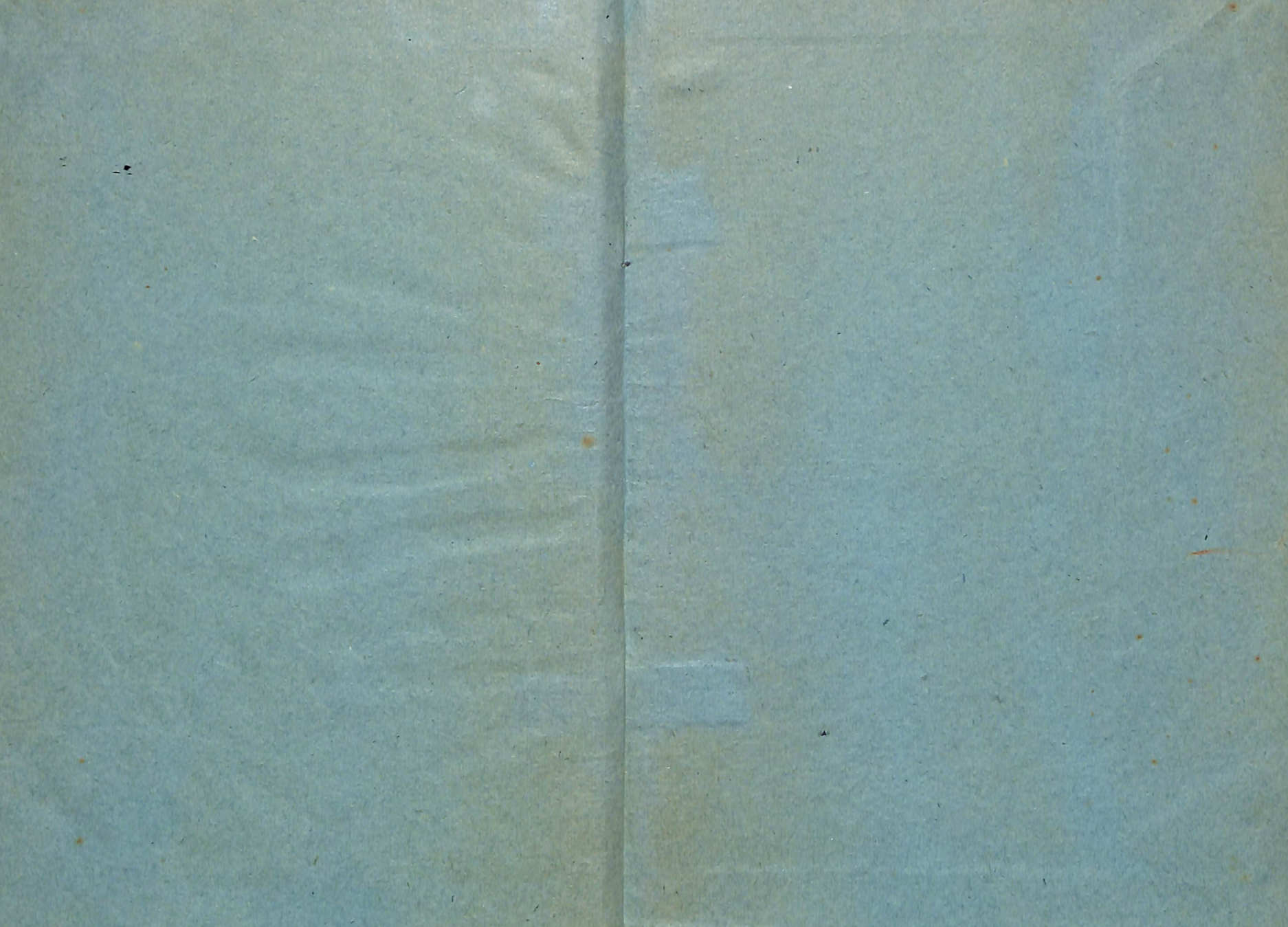
Այնպիսով, ինչպես արդեն ասեցինք, ինչպես արդեն ասեցինք

Արամ, Գրգուր, Խոսրո, Դրոյանց ամուսիններ

Կարճագրությունս արդեն հրավերս հասնուս ցն

... Թ. Ա.
№ 5898.

— Գլխ 50 Փարա —



Р. У.

№ 5898